

KOMENTARZ

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej
w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek
na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe została określona w art. 18 ust. 1 i 1a w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) i w § 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek. Podstawą wymiaru składek jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągnany przez pracowników z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Wyjątkiem są przychody wymienione w art. 18 ust. 2 ustawy systemowej (tj. wynagrodzenie chorobowe i zasiłki) oraz przychody wymienione w § 2 rozporządzenia. Od tych przychodów pracodawca nie nalicza składek.

Zwolnienie ze składek dotyczy pracowników, chałupników, funkcjonariuszy Służby Celnej oraz osób wykonujących odpłatnie pracę na podstawie skierowania w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania. Poczynając od 1 sierpnia 2010 r. przepisy dotyczące wyłączeń z podstawy wymiaru składek mają odpowiednie zastosowanie do zleceniobiorców, dla których podstawę wymiaru składek stanowi przychód z tytułu wykonywania umowy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, a od 1 stycznia 2015 r. do członków rad nadzorczych wynagradzanych z tytułu pełnienia tej funkcji.

1. Podstawa wymiaru składek

Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty – bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń. W szczególności podstawę wymiaru składek stanowią: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty, niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (art. 12 ust. 1 updof; j.t. Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.).

W przypadku pracowników wykonujących dodatkowo pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło), zawartej ze swoim pracodawcą lub wykonywanej na rzecz swojego pracodawcy (mimo podpisania tej umowy z obcym podmiotem), w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poza wynagrodzeniem ze stosunku pracy należy również uwzględnić przychód z tytułu wykonywanej umowy cywilnej (art. 18 ust. 1a ustawy systemowej).

2. Wynagrodzenie chorobowe i zasiłki

W podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników, chałupników i członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie należy uwzględniać wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków (art. 18 ust. 2 ustawy systemowej).

Pracownik niezdolny do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną zachowuje prawo do wynagrodzenia ze środków pracodawcy łącznie za okres do 33 dni w roku kalendarzowym, a w przypadku pracownika, który ukończył 50. rok życia – za okres do 14 dni w ciągu roku kalendarzowego (art. 92 § 1 pkt 1 Kodeksu pracy).

Okres 33 dni (odpowiednio 14 dni) niezdolności do pracy należy ustalić, sumując poszczególne okresy niezdolności do pracy w roku kalendarzowym, nawet jeżeli między nimi występują przerwy i jeżeli pracownik w roku kalendarzowym był zatrudniony u więcej niż jednego pracodawcy.

Zagwarantowane przez Kodeks pracy wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy w wysokości 80% przysługującego pracownikowi wynagrodzenia nie jest wliczane do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Od tego wynagrodzenia należy jednak opłacić składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

PRZYKŁAD

Pracownik, który nie ukończył 50 lat, chorował od 1 do 31 marca 2016 r. Była to jego pierwsza choroba w tym roku, dlatego za 31 dni zwolnienia lekarskiego otrzymał wynagrodzenie chorobowe w wysokości 2850 zł. Od kwoty tego wynagrodzenia pracodawca nie nalicza składek na ubezpieczenia społeczne, natomiast nalicza składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

Jeżeli pracodawca wypłaca wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy w wyższej wysokości, niż przewiduje Kodeks pracy, wynagrodzenie to nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli nie przekracza 100% przychodu pracownika. Natomiast należy je uwzględnić w podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Prawo do wyłączenia wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy nie ma zastosowania w odniesieniu do zleceniobiorców, gdyż świadczenie to zostało uregulowane na podstawie przepisów Kodeksu pracy i jest nierozdzielnie związane ze stosunkiem pracy, a zatem nie przysługuje zleceniobiorcom.

Za czas niezdolności do pracy z powodu choroby trwającej dłużej niż 33 dni (lub 14 dni w przypadku pracowników w wieku powyżej 50. roku życia) w ciągu roku kalendarzowego pracownikowi przysługuje zasiłek chorobowy na zasadach określonych w ustawie z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (j.t. Dz.U. z 2014 r., poz. 159 ze zm.).

Od kwot zasiłku chorobowego (a także od innych zasiłków z ubezpieczenia społecznego: zasiłku opiekuńczego, zasiłku macierzyńskiego i świadczenia rehabilitacyjnego) nie należy naliczać składek na ubezpieczenia społeczne.

Od pobieranego przez pracownika zasiłku chorobowego (oraz innych zasiłków z ubezpieczenia społecznego) również nie należy odprowadzać składek na ubezpieczenie zdrowotne. Wynika to z wyłączenia zasiłków z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników i braku odmiennych postanowień w ustawie z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.).

3. Przychody z innych źródeł

Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracownika jest przychód ze stosunku pracy. Jeśli pracownik osiąga przychody, które nie są przychodem ze stosunku pracy, nie stanowią one podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia ze stosunku pracy.

Dla rozstrzygnięcia, czy dany przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracownika, a tym samym – czy powstaje obowiązek opłacania składek na te ubezpieczenia, decydujące znaczenie ma, czy dla celów podatkowych jest on kwalifikowany jako przychód pracownika z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Jeśli zostanie uznane (np. przez organy podatkowe), że określone świadczenie (składnik wynagrodzenia) nie stanowi przychodu ze stosunku pracy, to nie istnieje z tego tytułu obowiązek opłacania składki na ubezpieczenia społeczne.

Podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne nie stanowią m.in. napiwki otrzymywane przez pracownika bezpośrednio od klienta, ponieważ nie są one przychodem ze stosunku pracy. Takie napiwki są pod względem podatkowym kwalifikowane jako przychód z innych źródeł (art. 20 ust. 1 ustawy o pdof), a tym samym nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.